

Tale ved markering av 70-årsdagen for deportasjonen av norske jøder

Kulturminister Hadia Tajik

26. november 1942 stod 532 norsk jøder på denne kaia.

De ble tvunget om bord i skipet Donau.

I alt 772 norske jøder og jødiske flyktninger ble arrestert og deportert under andre verdenskrig.

Bare 34 av disse overlevde.

Alle de andre ble drept i nazistiske fangeleire.

I dag minnes vi dem alle.

Selv om det er vondt å huske, skal vi aldri glemme hva Hitlers regime gjorde mot jødene.

Og mot romfolket, mot homofile, mot personer med funksjonsnedsettelse og andre som ble ofre for hatet.

For det er ved å huske det at vi kan gjenkjenne det.

Og det er bare slik vi kan unngå at dette skjer igjen.

Det systematiske ved grusomhetene under andre verdenskrig tok slutt med krigen.

Men det er verdt å tenke på det den amerikanske forfatteren William Faulkner har sagt: "Fortiden er ikke død. Fortiden er ikke engang fortid".

Alt som har skjedd kan gi gjenklang i vår nåtid.

Alt som har skjedd kan skje igjen i vår fremtid.

Hvis ikke vi bestemmer oss for alltid å huske.

Fortsatt sier norske jøder at de er redde for å uttrykke hvem de er.

Fortsatt er norsk jøder redde for å bli utsatt for hets og diskriminering.

Hver åttende norske innbygger har fordommer mot jøder.

Slik skal det ikke være.

Det betyr at vi fortsatt aktivt må velge bort fremmedhat, rasisme og diskriminering.

Det er dette valget som gjør oss til mennesker.

Til frie mennesker.

Det finnes alltid et valg. Et alternativ.

En annen handlemåte er alltid mulig.

Mens noen nitidig og presist fulgte opp nazistenes ønsker, valgte andre å advare jødene før aksjonen.

Derfor klarte noen få å flykte.

En av dem var da to år gamle Victor Lind.

Han kom seg unna i tide sammen med sin mor.

Senere ble han en kunstner med stor gjennomslagskraft og suksess.

Han har rekonstruert deportasjonen av de norske jødene, med hundre drosjer utenfor Frognerparken.

Han har gjennom kunst fortalt om smerte og sorg, men også om styrke.

Installasjonen "Contemporary Memory" er et eksempel på hvordan kunsten kan hjelpe oss å huske – hjelpe oss med aldri å glemme.

Minnesmerket vi står ved nå, er viktig.

Ikke bare for de som ble direkte berørt og deres familier.

Men for oss alle.

For den norske hukommelsen.

For den norske fremtiden.

Derfor bidrar Kulturdepartementet til at Holocaustsenteret og Norsk billedhuggerforening kan sette opp en ny informasjonssøyle ved stedet.

Søylen vil stå der, med like rak rygg som de som tok et annet valg, som valgte mennesket, som valgte verdigheten.

Den vil stå der for framtidige generasjoner.

Å markere denne runde årsdagen for deportasjonen, har stor betydning.

Men det er ikke nok å bare markere årsdager.

Menneskets verdi må vi markere hver eneste dag.